

<https://li01.tci-thaijo.org/index.php/pajmu/index>

บทความวิจัย

การเข้าสู่การผลิตข้าวอินทรีย์ที่ได้รับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรในคาบสมุทรสทิงพระ จังหวัดสงขลา

ปริยากร บุญส่ง^{1*} พิไลวรรณ ประพฤติ² และ ศรัณยู กาญจนสุวรรณ³

¹หลักสูตรการจัดการทรัพยากรเกษตรเขตร้อน สาขาวิชานวัตกรรมการเกษตรและการจัดการ คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา 90110 ประเทศไทย

²สาขาวิชานวัตกรรมการเกษตรและการจัดการ คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา 90110 ประเทศไทย

³สาขาวิชาบริหารธุรกิจ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา 90110 ประเทศไทย

ข้อมูลบทความ

Article history

รับ: 27 พฤศจิกายน 2566

แก้ไข: 9 มกราคม 2567

ตอบรับการตีพิมพ์: 26 มกราคม 2567

ตีพิมพ์ออนไลน์: 4 เมษายน 2567

คำสำคัญ

ข้าวอินทรีย์

การรับรอง

มาตรฐานเกษตรอินทรีย์

คาบสมุทรสทิงพระ

บทคัดย่อ

การศึกษาในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) บริบทและสถานการณ์ปัจจุบันในการผลิตข้าว (2) แรงจูงใจในการเข้าสู่การผลิตข้าวอินทรีย์ (3) ปัจจัยเชิงสาเหตุในการเข้าสู่การผลิตข้าวอินทรีย์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรในคาบสมุทรสทิงพระ จังหวัดสงขลา เป็นการศึกษาระดับคุณภาพ ใช้ทั้งข้อมูลทุติยภูมิที่เกี่ยวข้องซึ่งรวบรวมไว้โดยหน่วยงานของภาครัฐและภาคเอกชน และใช้ข้อมูลปฐมภูมิกลุ่มเกษตรกรที่ทานอินทรีย์ จำนวน 37 ราย และเจ้าหน้าที่และนักวิชาการ จำนวน 3 ราย รวมทั้งสิ้น 40 ราย ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกร่วมกับการสังเกตการณ์ ใช้สถิติอย่างง่าย และวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ ผลการศึกษาพบว่า มีการผลิตข้าวอินทรีย์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ (Organic Thailand) เฉลี่ยประมาณร้อยละ 1 ของพื้นที่นาทั้งหมด โดยได้รับการรับรองในระหว่างการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ หรือ (T3) แรงจูงใจในการเข้าสู่การผลิตข้าวอินทรีย์ประกอบด้วย (1) นโยบายในการส่งเสริมของภาครัฐและภาคเอกชน (2) สภาพแวดล้อม (3) ราคาพืชทดแทน และ (4) ราคาปัจจัยการผลิต ปัจจัยเชิงสาเหตุในการเข้าสู่การผลิตที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน ประกอบด้วย (1) ความมุ่งมั่นและตั้งใจของเกษตรกร (2) การส่งเสริมของภาครัฐ (3) ผู้นำชุมชน และ (4) การสนับสนุนจากโครงการของภาครัฐ ปัจจัยเชิงสาเหตุในการไม่เข้าสู่การรับรองมาตรฐาน ประกอบด้วย (1) ความยุ่งยากในระบบการตรวจรับการประเมิน (2) ความล่าช้าของเงินอุดหนุน (3) การเปลี่ยนแปลงกรรมสิทธิ์ (4) การขาดแคลนแรงงาน (5) การจัดจำหน่ายผลผลิต การแก้ปัญหาข้างต้นและการทำให้เกษตรกรเล็งเห็นคุณค่าและความสำคัญของการขอรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์จะส่งผลให้แนวโน้มการผลิตข้าวอินทรีย์ในคาบสมุทรสทิงพระ จังหวัดสงขลา เพิ่มขึ้น

บทนำ

เกษตรอินทรีย์ (Organic agriculture) เป็นการทำการเกษตรกรรมที่ยั่งยืนรูปแบบหนึ่ง เป็นแนวทางการทำเกษตรที่สอดคล้องกับวิถีธรรมชาติ เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ทำให้ระบบนิเวศมีความสมดุล สร้างความมั่นคงทางด้านอาหาร และมีความปลอดภัยต่อสุขภาพทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภค (Badgley et al., 2007; Chouichom & Yamao 2010) ประเทศไทยให้ความสำคัญกับการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ของประเทศ และผลักดันให้เกษตรอินทรีย์เป็นวาระแห่งชาติอย่างจริงจังในปี พ.ศ. 2560 - พ.ศ. 2565 โดยได้กำหนดเป้าหมายเพิ่มพื้นที่เกษตรอินทรีย์เป็น 2.00 ล้านไร่ ในปี พ.ศ. 2570 (Office of the Permanent Secretary for Interior, 2022) ปี พ.ศ. 2566 ประเทศไทยมีพื้นที่เกษตรอินทรีย์ จำนวน 1,403,441.00 ไร่ เพิ่มขึ้นจากปีก่อนหน้าซึ่งมีจำนวน 1,348,155.00 ไร่ (เพิ่มขึ้นร้อยละ 4) มีมูลค่าสินค้าเกษตรอินทรีย์รวม 9,169.29 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีก่อนหน้าที่มี

มูลค่า 7,127.63 ล้านบาท (เพิ่มขึ้นร้อยละ 27) (National Organic Agriculture Development Board, 2022) ทั้งนี้ นอกจากกระแสความนิยมของผู้บริโภคในการดูแลสุขภาพแล้ว ปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ รวมไปถึงสภาพภูมิอากาศที่มีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงมากขึ้น ทุกภาคส่วนจึงให้ความสำคัญกับการทำการเกษตรแบบยั่งยืนและเกษตรอินทรีย์ เพื่อรักษาระบบนิเวศของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (Shea et al., 2002) และเป็นโอกาสและช่องทางการขยายตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ในประเทศ (Office of Agricultural Economics, 2023) การผลิตข้าวอินทรีย์ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ (1) ข้าวอินทรีย์วิถีพื้นบ้าน และ (2) ข้าวอินทรีย์ตามมาตรฐานสากล ซึ่งเกษตรกรและผู้ประกอบการต้องปฏิบัติตามเพื่อให้ผ่านการรับรอง (Rice Family Thailand, n.d.)

*Corresponding author

E-mail address: priyakorn_bs@hotmail.com (P. Bunsong)

Online print: 4 April 2024 Copyright © 2024. This is an open access article, production, and hosting by Faculty of Agricultural Technology, Rajabhat Maha Sarakham University. <https://doi.org/10.14456/paj.2024.7>

คาบสมุทรสทิงพระ เป็นพื้นที่ฝั่งตะวันออกของทะเลสาบสงขลา อยู่ระหว่างทะเลสาบสงขลาและทะเลอ่าวไทย ครอบคลุมพื้นที่ 4 อำเภอ ของจังหวัดสงขลา ประกอบด้วย อำเภอสิงหนคร อำเภอสทิงพระ อำเภอระโนด และอำเภอกระแสดินธุ์ นับเป็นแผ่นดินทองของการผลิตสินค้าเกษตร เป็นพื้นที่ที่เหมาะสมในการปลูกข้าว (Songkhla Provincial Agricultural Extension Office, 2020) มีศักยภาพในการผลิตข้าวทั้งในระบบเคมีและระบบอินทรีย์ หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องต่างมุ่งยกระดับการผลิตให้มีศักยภาพมากยิ่งขึ้น (Integrated Provincial Administration Committee, Songkhla Province, 2019) เป็นพื้นที่ที่มีเกษตรกรผู้ผลิตข้าวอินทรีย์ที่ได้รับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ (Organic Thailand) ในภาคใต้ จากการจำแนกตามชั้นความเหมาะสมของที่ดินคาบสมุทรสทิงพระนับเป็นพื้นที่เหมาะสมสูง (S1) เนื้อที่ 262,706.00 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 51.64 ของพื้นที่ศักยภาพสูง มีพื้นที่เป้าหมายส่งเสริมการปลูกข้าวภายใต้แผนการผลิตและการตลาดข้าวครบวงจรตามประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ข้าวนาปีในปีการผลิต พ.ศ. 2564/65 รวม 130,503.00 ไร่ เป็นข้าว 129,500.00 ไร่ และข้าวตลาดเฉพาะ 1,030.00 ไร่ และมีพื้นที่ปลูกที่ได้รับรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ชนิดพืชข้าว 370.00 ไร่ (Office of The Permanent Secretary for Ministry of Agricultural and Cooperatives, 2022)

การผลิตข้าวอินทรีย์ที่มีมาตรฐานรับรองของเกษตรกร ในคาบสมุทรสทิงพระมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง ในขณะที่การผลิตข้าวอินทรีย์และจำหน่ายในรูปแบบที่ไม่ต้องมีมาตรฐานรองรับมีเพิ่มขึ้น ซึ่งพื้นที่ในคาบสมุทรสทิงพระมีศักยภาพในการเพิ่มกำลังการผลิตข้าวอินทรีย์เพื่อให้ได้รับการรับรองมาตรฐานได้ อีกทั้งปริมาณความต้องการข้าวอินทรีย์ในตลาดท้องถิ่น พื้นที่ใกล้เคียง และความต้องการของผู้บริโภคในตลาดเฉพาะกลุ่ม (Niche market) ได้แก่ ตลาดข้าวสุขภาพยังคงมีความต้องการอีกมาก ซึ่งการแข่งขันในตลาดดังกล่าวยังไม่สูงเท่ากับตลาดข้าวทั่วไป หากข้าวอินทรีย์ในคาบสมุทรสทิงพระมีมาตรฐานเกษตรอินทรีย์รับรองจะส่งผลให้เกษตรกรจำหน่ายผลผลิตได้ในราคาที่สูงขึ้น ความเชื่อมั่นของผู้บริโภคมีเพิ่มขึ้น และสามารถขยายตลาดในการจำหน่ายได้มากขึ้น ดังนั้นจึงเป็นที่มาในการศึกษา (1) บริบทและสถานการณ์ปัจจุบันในการผลิตข้าวของเกษตรกร (2) แรงจูงใจในการเข้าสู่การผลิตข้าวอินทรีย์ของเกษตรกร (3) ปัจจัยเชิงสาเหตุในการเข้าสู่การผลิตข้าวอินทรีย์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกร เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมการอินทรีย์ในคาบสมุทรสทิงพระที่มีมาตรฐานเกษตรอินทรีย์และยกระดับการผลิตข้าวอินทรีย์ต่อไป

อุปกรณ์และวิธีการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยใช้ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ส่วน (1) ข้อมูลทุติยภูมิกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์จังหวัดสงขลา ปี พ.ศ. 2565 จากศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวปัตตานี และข้อมูลทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ จากกองตรวจสอบรับรองมาตรฐานข้าวและผลิตภัณฑ์ กรมการข้าว และ ข้อมูลทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกข้าวนาปี พ.ศ. 2565/66 จากกรมส่งเสริมการเกษตร รวมทั้งข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาที่รวบรวมไว้ทั้งจากภาครัฐและภาคเอกชน (2) ข้อมูลปฐมภูมิจากเกษตรกรผู้ผลิตข้าวอินทรีย์และ

ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และดำเนินการเก็บข้อมูลจนกระทั่งข้อมูลมีความอิ่มตัว โดยเก็บข้อมูลจากจากตัวแทนกลุ่มเกษตรกรที่ผลิตข้าวอินทรีย์ในคาบสมุทรสทิงพระจำนวน 37 ราย ซึ่งเป็นผู้ที่ยังคงได้รับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์อยู่และผู้ที่ไม่ได้รับรองมาตรฐานดังกล่าวแล้ว และเจ้าหน้าที่และนักวิชาการผู้ดูแลเกษตรกรผู้ผลิตข้าวอินทรีย์ จำนวน 3 ราย รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 40 ราย ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้แบบสัมภาษณ์ ใช้เทคนิคการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ร่วมกับการสังเกตการณ์ทั้งแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม ใช้การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) ซึ่งพบว่าข้อมูลที่ได้มีความสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติอย่างง่าย เช่น ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย เป็นต้น และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis)

ผลและวิจารณ์ผลการวิจัย

1. บริบทและสถานการณ์ปัจจุบันในการผลิตข้าวของเกษตรกรในคาบสมุทรสทิงพระ

การศึกษาในครั้งนี้แบ่งเป็น (1) การผลิตข้าวรวม และ (2) การผลิตข้าวอินทรีย์ที่ได้รับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกร ผลการศึกษาเป็นดังนี้

1.1 การผลิตการผลิตข้าวรวมของเกษตรกรในคาบสมุทรสทิงพระ

ในการผลิตการผลิตข้าวรวม พบว่า ในปีการเพาะปลูก พ.ศ. 2565/2566 พื้นที่คาบสมุทรสทิงพระ มีเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรทั้งหมด 7,072.00 ครัวเรือน แบ่งเป็น (1) เกษตรกรในอำเภอกระแสดินธุ์ 756.00 ครัวเรือน (2) อำเภอสิงหนคร 1,970.00 ครัวเรือน (3) อำเภอระโนด 2,490.00 ครัวเรือน และ (4) อำเภอสทิงพระ 1,856.00 ครัวเรือน มีพื้นที่ปลูกข้าวในปีทั้งหมด 15,531.00 แปลง 75,329.48 ไร่ แบ่งเป็น (1) ที่นาในอำเภอกระแสดินธุ์ 1,569.00 แปลง 6,920.12 ไร่ (2) อำเภอสิงหนคร 4,677.00 แปลง 16,251.71 ไร่ (3) อำเภอระโนด 5,477.00 แปลง 39,990.38 ไร่ และ (4) อำเภอสทิงพระ 3,808.00 แปลง 12,167.27 ไร่ (Table 1)

1.2 การผลิตข้าวอินทรีย์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรในคาบสมุทรสทิงพระ

ในการผลิตข้าวอินทรีย์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน พบว่า ในปี พ.ศ. 2565 กลุ่มเกษตรกรที่ได้รับการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ในคาบสมุทรสทิงพระ มีทั้งสิ้น 37 ราย แบ่งเป็น (1) เกษตรกรในอำเภอกระแสดินธุ์ 14 ราย (2) อำเภอสิงหนคร 21 ราย (3) อำเภอระโนด 2 ราย และ (4) อำเภอสทิงพระไม่มีเกษตรกรที่ได้รับการรับรองมาตรฐานดังกล่าว ทั้งหมดได้รับการรับรองมาตรฐานในระยะให้การรับรอง หรือ (T3) พื้นที่นาผลิตข้าวอินทรีย์ที่รับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ทั้งหมด 55.00 แปลง คิดเป็นร้อยละ 0.35 ของจำนวนแปลงทั้งหมด มีจำนวน 232.00 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.31 ของพื้นที่ทั้งหมด แบ่งเป็น (1) เกษตรกรในอำเภอกระแสดินธุ์ 15.00 แปลง คิดเป็นร้อยละ 0.96 ของจำนวนแปลงทั้งหมด มีจำนวน 15.00 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 1.42 ของพื้นที่ทั้งหมด (2) อำเภอสิงหนคร 31 แปลง คิดเป็นร้อยละ 0.66 ของจำนวนแปลงทั้งหมด มีจำนวน 94.00 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.58 ของพื้นที่ทั้งหมด (3) อำเภอระโนด 9.00 แปลง คิดเป็นร้อยละ 0.16 ของจำนวนแปลงทั้งหมด มีจำนวน 40 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.10 ของพื้นที่ทั้งหมด และ (4) อำเภอสทิงพระไม่มีที่นาของเกษตรกรที่ได้รับการรับรอง

มาตรฐานดังกล่าว จะเห็นได้ว่านาข้าวอินทรีย์ในคาบสมุทรสหิงพระที่ได้รับรองมาตรฐานมีสัดส่วนที่น้อยเมื่อเปรียบเทียบกับพื้นที่นาทั้งหมดส่วนใหญ่ในแต่ละอำเภอมีย่านพื้นที่นาอินทรีย์น้อยกว่าร้อยละ 1.00 มีเพียงอำเภอกระแสดินธุ์เท่านั้นที่มีพื้นที่นาอินทรีย์มากกว่าร้อยละ 1.00 (Table 1) ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะการทำนาในภาคใต้ไม่มีการทำนาอินทรีย์ในรูปแบบที่มีสัญญาฉบับบริษัทหรือหน่วยงานอิสระ เหมือนในภูมิภาคอื่น ๆ ของประเทศ โดยเฉพาะภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ส่วนใหญ่เป็นการร่วมในโครงการของภาครัฐ (Thailand Development Research Institute, 2010) ส่งผลให้มีปริมาณการทำนาอินทรีย์น้อย เมื่อพิจารณาปริมาณการผลิตข้าวอินทรีย์ที่ได้รับรองมาตรฐานรายอำเภอ สามารถจำแนกได้ดังนี้ (1) อำเภอกระแสดินธุ์ มีเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 37.84 ของเกษตรกรที่ทำนาอินทรีย์ทั้งหมด มีจำนวนแปลง คิดเป็นร้อยละ 27.27 ของจำนวนแปลงทั้งหมด มีพื้นที่ปลูก คิดเป็นร้อยละ 42.24 ของพื้นที่ปลูกข้าวอินทรีย์ทั้งหมด (2) อำเภอสิงหนคร มีเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 56.76 ของเกษตรกรที่ทำนาอินทรีย์ทั้งหมด มีจำนวนแปลง คิดเป็นร้อยละ 56.36 ของจำนวนแปลงทั้งหมด มีพื้นที่ปลูก คิดเป็นร้อยละ 40.52 ของพื้นที่ปลูกข้าวอินทรีย์ทั้งหมด และ (3) อำเภอระโนด มีเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 5.41 ของเกษตรกรที่ทำนาอินทรีย์ทั้งหมด มีจำนวนแปลง คิดเป็นร้อยละ 16.36 ของจำนวนแปลงทั้งหมด มีพื้นที่ปลูก คิดเป็นร้อยละ 17.24 ของพื้นที่ปลูกข้าวอินทรีย์ทั้งหมดตามลำดับ

จากการศึกษาพบว่า ในอำเภอกระแสดินธุ์ และอำเภอสิงหนคร เป็นการรับรองในแบบกลุ่ม ส่วนในอำเภอระโนดเป็นการรับรองรายบุคคล เกษตรที่มีพื้นที่นาอินทรีย์เฉลี่ยต่อราย ดังนี้ (1) อำเภอกระแสดินธุ์เกษตรกรมีพื้นที่เฉลี่ยต่อราย 7.00 ไร่ (2) อำเภอสิงหนคร เกษตรกรมีพื้นที่เฉลี่ยต่อราย 4.50 ไร่ และ (3) อำเภอระโนดเกษตรกรมีพื้นที่เฉลี่ยต่อราย 20.00 ไร่ (Table 2) จะเห็นได้ว่าเกษตรกรในคาบสมุทรสหิงพระมีขนาดพื้นที่เฉลี่ย 6.30 ไร่ ซึ่งน้อยกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศไทย ซึ่งเท่ากับ 22.56 ไร่ มีเพียงในอำเภอระโนดเท่านั้นที่มีพื้นที่ใกล้เคียงกับค่าเฉลี่ยของประเทศไทย (Office of Agricultural Economics, 2008)

การผลิตข้าวอินทรีย์ของเกษตรกรในคาบสมุทรสหิงพระ มีทั้งการผลิตข้าวพันธุ์พื้นเมือง และข้าวพันธุ์ส่งเสริม ดังนี้ (1) อำเภอกระแสดินธุ์มีการผลิตข้าวพันธุ์ต่าง ๆ ดังนี้ ข้าวพันธุ์ขาวดอกมะลิ 105 ข้าวพันธุ์ไรซ์เบอร์รี่ ข้าวพันธุ์กข 79 ข้าวพันธุ์ปทุมธานี 1 และข้าวพันธุ์กข 43 (2) อำเภอสิงหนครมีการผลิตข้าวดังนี้ ข้าวพันธุ์เสียดพัลลึง ข้าวพันธุ์สังข์หยดพัลลึง ข้าวพันธุ์ไรซ์เบอร์รี่ ข้าวพันธุ์กข 79 ข้าวพันธุ์ชัยนาท 1 ข้าวพันธุ์ปทุมธานี 1 ข้าวพันธุ์กข 49 ข้าวพันธุ์ขาวดอกมะลิ 105 ข้าวพันธุ์กข 47 และข้าวพันธุ์กข 43 และ (3) อำเภอระโนดมีการผลิตข้าวดังนี้ ข้าวหอมธรรมศาสตร์ ข้าวพันธุ์ไรซ์เบอร์รี่ ข้าวพันธุ์ขาวดอกมะลิ 105 ข้าวหอมมะลิแดง และข้าวพันธุ์กข 15 ทั้งนี้ ในการกระบวนการตรวจรับรองมาตรฐานเกษตรกรอินทรีย์เกษตรกรจะต้องแจ้งข้อมูลพันธุ์ข้าวที่ปลูกตั้งแต่เริ่มยื่นขอประเมินเพื่อตรวจรับรองในปีการผลิตนั้น ๆ ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงพันธุ์ข้าวระหว่างรอบการประเมินได้ (Rice Department, 2017)

ทั้งนี้ ในปี พ.ศ. 2565 นับเป็นปีที่เกิดการเปลี่ยนแปลงของกลุ่มเกษตรกรที่ทำนาอินทรีย์ในคาบสมุทรสหิงพระ ในการเข้าสู่การผลิตข้าวอินทรีย์ที่ได้รับรองมาตรฐานของเกษตรกร จากเดิมเกษตรกร

ที่ทำนาข้าวอินทรีย์ที่ขอรับรองมาตรฐานภายใต้โครงการส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์จะต้องเกิดจากการรวมกลุ่มของเกษตรกรอย่างน้อยจำนวน 5 ราย และมีพื้นที่รวมกันไม่น้อยกว่า 100 ไร่ ตามข้อกำหนดในการรวมกลุ่มของสมาชิก โดยโครงการดังกล่าวมีการสนับสนุนการผลิตของเกษตรกรเป็นระยะเวลา 3 ปี (Rice Department, 2017) ซึ่งมีกลุ่มเกษตรกรที่ผ่านข้อกำหนดตามเกณฑ์ดังกล่าวเพียง 2 อำเภอ คือ (1) กลุ่มเกษตรกรทำนาอินทรีย์ในอำเภอกระแสดินธุ์ และ (2) กลุ่มเกษตรกรทำนาอินทรีย์ในอำเภอสิงหนคร ส่วนกลุ่มเกษตรกรในอำเภอระโนดนั้น เนื่องจากมีสมาชิกถอนตัวและไม่เป็นไปตามกำหนดตั้งแต่ปีที่ 2 ของการเข้าร่วมโครงการส่งเสริมให้มีสมาชิกของเกษตรกรไม่เป็นไปตามข้อกำหนด แต่เกษตรกรผู้ทำนาอินทรีย์ในอำเภอระโนดยังคงมีความประสงค์ต้องการยื่นขอรับรองมาตรฐานการผลิตข้าวอินทรีย์อย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ เพราะมีการผลิต แปรรูป และจำหน่ายทั้งข้าวอินทรีย์และผลิตภัณฑ์ข้าวอินทรีย์อย่างต่อเนื่อง อีกทั้งยังเป็นสมาชิกรายเดิมของกลุ่มการผลิตอินทรีย์ในอำเภอระโนดจังหวัดสงขลา ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานการผลิตข้าวอินทรีย์ ในระยะให้การรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ (T3) อยู่แล้ว อีกทั้งยังเป็นผู้ผลิตรายใหญ่และเป็นแกนนำของกลุ่ม เกษตรกรผู้ทำนาอินทรีย์ทั้ง 2 ราย ในอำเภอระโนด จึงได้มีการดำเนินการยื่นขอรับรองรายเดียว ภายหลังจากกรมการข้าวได้อนุมัติให้มีการปรับเปลี่ยนและรับรองมาตรฐานการผลิตข้าวอินทรีย์ให้แก่เกษตรกรรายเดียวได้เนื่องจากการดำเนินการในปีที่ 4 ไม่ได้มีการสนับสนุนจากโครงการของภาครัฐ เกษตรกรผู้ผลิตข้าวอินทรีย์ในอำเภอระโนด จึงดำเนินการยื่นขอรับรองการประเมินการผลิตข้าวอินทรีย์แบบรายเดียวและได้รับการรับรองในระยะให้การรับรอง (T3) ได้รับการรับรองมาตรฐานการผลิตข้าวอินทรีย์เช่นเดิมในปี พ.ศ. 2565

กลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตข้าวอินทรีย์ในคาบสมุทรสหิงพระ ถือเป็นกลุ่มเกษตรกรกลุ่มหลักของจังหวัดสงขลาที่ผ่านการตรวจประเมินรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ โดยการผลิตข้าวอินทรีย์ของพื้นที่คาบสมุทรสหิงพระ ได้รับการรับรองในระยะที่ 3 ในปี พ.ศ. 2565 นั้น ได้ระยะการให้การรับรองตั้งแต่วันที่ 18 พฤษภาคม พ.ศ. 2564 ถึง 17 พฤษภาคม พ.ศ. 2567 จากนั้นจะต้องดำเนินการรับการตรวจประเมินเพื่อให้การรับรองมาตรฐานข้าวอินทรีย์อีกครั้ง ปัจจุบันผลผลิตข้าวอินทรีย์ของพื้นที่คาบสมุทรสหิงพระมีการผลิตเพื่อจำหน่ายหรือผลิตเชิงการค้า มีการจำหน่ายทั้งในลักษณะของข้าวเปลือกอินทรีย์และการจัดจำหน่ายข้าวสารอินทรีย์ ส่วนพื้นที่อื่น ๆ ส่วนใหญ่เป็นการผลิตเพื่อการยังชีพและการบริโภคในครัวเรือน

2. แรงจูงใจในการเข้าสู่การผลิตข้าวอินทรีย์ของเกษตรกรในคาบสมุทรสหิงพระ

จากการศึกษาแรงจูงใจในการเข้าสู่การผลิตข้าวอินทรีย์ของเกษตรกรในคาบสมุทรสหิงพระ พบว่า การทำเกษตรอินทรีย์มีแนวคิดเริ่มต้นขึ้นเมื่อประมาณ ปี พ.ศ. 2556 และมีการเริ่มต้นผลิตอย่างจริงจังเมื่ออย่างจริงจังในปี พ.ศ. 2557 โดยปัจจัยที่เป็นแรงจูงใจในการผลิตข้าวอินทรีย์ ประกอบด้วย (1) นโยบายการส่งเสริมของภาครัฐและภาคเอกชน (2) สภาพแวดล้อม (3) ราคาพืชทดแทน และ (4) ราคาปัจจัยการผลิต ดังนี้

2.1 นโยบายการส่งเสริมของภาครัฐและภาคเอกชน: นโยบายที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์เป็นปัจจัย

สำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทิศทางเดียวกัน จากการทำนาในระบบเคมีสู่การทำนาในระบบอินทรีย์อย่างต่อเนื่อง ซึ่งปี พ.ศ. 2557 นับเป็นปีเริ่มต้นที่มีการตื่นตัวในการฟื้นฟูที่ปลูกข้าวอินทรีย์ในคาบสมุทรมหานคร มีการส่งเสริมให้ชาวนาในพื้นที่เพิ่มปริมาณผลผลิตข้าวให้สูงขึ้น ควบคู่ไปกับการลดต้นทุนการผลิตให้น้อยลง มีการทำนาตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ในรูปแบบโครงการ 1 ไร่ 1 แสน โดยลดต้นทุนในเรื่องของการใช้ปุ๋ยเคมี สนับสนุนให้เกษตรกรใช้วิธีการทำนาแบบโยนกล้าแทนการหว่าน เพื่อลดอัตราการใช้เมล็ดพันธุ์ และลดปัญหาการระบาดของโรคเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล (MGR online, 2014) ซึ่งนโยบายนี้ยังคงดำเนินการต่อเนื่องจนถึงปี พ.ศ. 2558 คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) มีนโยบายการลดต้นทุนการผลิตข้าว มีกิจกรรมการขยายผลหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงทำให้เกิดประสิทธิภาพในการผลิตได้อย่างดี (Saraban Songkhla, 2015) และดำเนินการจัดทำแนวทางการบริหารจัดการเขตเกษตรเศรษฐกิจสินค้าเกษตรที่สำคัญในเขตความเหมาะสม ระดับที่ 1 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมสูง (S1) และ ระดับที่ 2 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมปานกลาง (S2) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต (Naewna, 2015) ปี พ.ศ. 2559 ได้มีการขับเคลื่อนโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ รวมทั้งสร้างต้นแบบการปลูกข้าวอินทรีย์แบบครบวงจร และขยายผลเพิ่มพื้นที่รวม 5 อำเภอในจังหวัดสงขลา ได้แก่ อำเภอรือเสาะ อำเภอบึงนาราง อำเภอสทิงพระ อำเภอรัตภูมิ และอำเภอจะนะ (Sae-ui, 2017) ปี พ.ศ. 2560 นับเป็นจุดเริ่มต้นการทำนาอินทรีย์อย่างแท้จริงของพื้นที่คาบสมุทรสทิงพระ เนื่องจากมีการดำเนินงานด้านนโยบายเกษตรอินทรีย์ โดยใช้หลัก “ตลาดนำการผลิต” เป็นแนวทาง และเชื่อมโยงทั้งผู้ผลิตและการตลาดเข้าด้วยกัน ภายใต้โครงการส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์ 1 ล้านไร่ (Office of Agricultural Economics, 2019) นอกจากนี้ยังเกิดเครือข่ายชาวนาวิถีวิถีจังหวัดสงขลา (Prince of Songkla University, 2018) ร่วมกับการบริหารจัดการเขตเกษตรเศรษฐกิจสินค้าเกษตรที่สำคัญ (Sae-ui, 2017) ส่งผลให้การทำนาอินทรีย์เพิ่มขึ้นอย่างก้าวกระโดด และยังคงเพิ่มต่อเนื่องใน ปี พ.ศ. 2561 เนื่องจากสมพันธ์เกษตรอินทรีย์ไทย ลงนามในบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) กับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เพื่อขับเคลื่อนเกษตรอินทรีย์ด้วยระบบการรับรองแบบมีส่วนร่วม (Participatory Guarantee Systems, PGS) บันทึกข้อตกลงร่วมกันถือเป็นนวัตกรรมใหม่ของการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ไทย ในลักษณะของการทำร่วมกันระหว่างเอกชนและภาครัฐ โดยที่ภาคเอกชนจะเป็นผู้ดำเนินงาน ในขณะที่ภาครัฐจะเป็นผู้สนับสนุน ซึ่งในข้อตกลงนี้ ได้กำหนดเป้าหมายการเพิ่มพื้นที่การผลิตเกษตรอินทรีย์-เกษตรยั่งยืนสูงถึง 5 ล้านไร่ ภายในปี พ.ศ. 2564 (Greenet, 2018) ต่อมาในปี พ.ศ. 2562 ได้มีการยกระดับการผลิตข้าวในจังหวัดสงขลา ผ่านการดำเนินโครงการ “การเพิ่มศักยภาพกลุ่มผู้ผลิตข้าวแบบครบวงจรด้วยกระบวนการวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในพื้นที่จังหวัดสงขลา” (Nstda, 2020) ปี พ.ศ. 2563 และ ปี พ.ศ. 2564 ยังคงดำเนินการต่อเนื่องในเรื่อง SDGsPGS (Sustainable Development Goals Participatory Guarantee System) เป็นการพัฒนามาตรฐานเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม PGS ซึ่งเป็นแนวคิดโดย IFOAM มีการนำไปใช้ทั่วโลก ผสมผสานแนวทางการพัฒนาแปลงเกษตรอินทรีย์ตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ มกช. 9000 โดยรัฐบาลไทย รวมทั้งมีการ

ขับเคลื่อนจังหวัดสงขลาให้เป็น “มหานครอินทรีย์” และเป็น “ศูนย์กลางการค้าเกษตรอินทรีย์ของอาเซียนในภาคใต้ (Organic Hub of ASEAN) (National News Bureau of Thailand, 2021a) และยังคงดำเนินการต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน เพื่อสร้างชุมชนเข้มแข็งและยั่งยืน โดยการขับเคลื่อนแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงในการดำรงชีวิต สร้างรายได้และการลดรายจ่าย ส่งเสริมการออม ใช้ทรัพยากรอย่างมีคุณค่า รวมทั้งฟื้นฟูอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2.2 สภาพแวดล้อม: แม้ว่าคาบสมุทรสทิงพระจะมีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมในการทำนา มีแหล่งน้ำเพียงพอในการผลิต แต่อย่างไรก็ตามสภาพแวดล้อมยังคงเป็นสิ่งสำคัญที่มีผลต่อการผลิตของเกษตรกรในทิศทางเดียวกัน โดยสภาพอากาศและปริมาณน้ำฝนเป็นสิ่งสำคัญในการตัดสินใจผลิตของเกษตรกร หากสภาพแวดล้อมเอื้ออำนวยจะส่งผลให้เกษตรกรตัดสินใจทำนามากขึ้น หากปีใดสภาพแวดล้อมไม่เอื้ออำนวยเกษตรกรจะทำงานน้อยลง ทั้งนี้ส่วนใหญ่เกษตรกรได้มีการวางแผนการผลิตเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศ ยกเว้นในปีที่เกิดภัยธรรมชาติที่ไม่สามารถควบคุมได้ เช่น ปี พ.ศ. 2559 ที่เกษตรกรต้องเผชิญกับปัญหาน้ำท่วมหนักในหลายพื้นที่ เป็นเหตุให้พื้นที่ปลูกข้าวของคาบสมุทรสทิงพระได้รับความเสียหายมาก (Office of Agricultural Economics, 2017) และในปี พ.ศ. 2563 ต้องเผชิญกับสถานการณ์ภัยแล้งในพื้นที่คาบสมุทรสทิงพระซึ่งรุนแรงกว่าทุกปี (National News Bureau of Thailand, 2020) ภาวะภัยแล้งที่รุนแรงได้ส่งผลกระทบต่อการทำนาและโรงสีข้าว โดยเฉพาะข้าวนาปีได้รับความเสียหายประมาณร้อยละ 70.00 จากภาพรวม 500,000.00 ไร่ (Prachachat, 2020)

2.3 ราคาพืชทดแทน: ราคาของพืชทดแทนส่งผลกระทบต่อผลิตของเกษตรกรในทิศทางตรงกันข้ามหรือผกผันกัน หากพืชทดแทนมีราคาสูงในฤดูกาลปัจจุบัน ฤดูกาลถัดไปจะส่งผลให้เกษตรกรตัดสินใจทำนาลดลง โดยเฉพาะราคา “ปาล์มน้ำมัน” จากนโยบายของรัฐบาลและผลผลิตปาล์มน้ำมันที่ออกมาจำหน่ายได้ราคาสูง เป็นแรงจูงใจให้มีการลงทุนปลูกปาล์มน้ำมันเพิ่มขึ้น โดยพื้นที่ลุ่มน้ำและพื้นที่ทำนาเป็นพื้นที่ที่มักขยายการปลูกกันมากในช่วง 5-6 ปีที่ผ่านมา มีการปรับเปลี่ยนจากการทำนามาลงทุนปลูกปาล์มน้ำมัน ปัจจัยในการเปลี่ยนแปลงจากนาข้าวมาเป็นสวนปาล์ม เนื่องจากมีการเปลี่ยนมือซื้อขายที่ดินกันเป็นส่วนใหญ่ ในปี พ.ศ. 2563 ส่งผลกระทบต่อพื้นที่ทำนาข้าวแหล่งใหญ่ทางภาคใต้ลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยลดลงไปประมาณร้อยละ 80.00 และหันไปปลูกปาล์มน้ำมัน (Department of Internal Trad, 2021)

2.4 ราคาปัจจัยการผลิต: ราคาของปัจจัยการผลิตโดยเฉพาะราคาปุ๋ยเคมีซึ่งจะส่งผลกระทบต่อต้นทุนการผลิตที่เพิ่มขึ้นตามมา การเพิ่มขึ้นของราคาปุ๋ยเคมี จึงส่งผลให้เกษตรกรหันมาทำนาในระบบอินทรีย์มากขึ้นเพื่อลดต้นทุนการผลิตจากสถานการณ์ของราคาปุ๋ยที่มีการปรับราคาสูงขึ้น โดยเฉพาะในปี พ.ศ. 2565 ที่ราคาปุ๋ยยูเรีย สูตร 46-0-0 เพิ่มขึ้นสูงกว่าเท่าตัวจากปีก่อนหน้า โดยปุ๋ยยูเรียสูตร 46-0-0 ราคา 1,550.00 – 1,600.00 บาทต่อกระสอบ ในขณะที่ช่วงเดียวกันเมื่อปีที่แล้วราคาเพียง 700.00 บาทต่อกระสอบเท่านั้น ซึ่งจากราคาปุ๋ยที่สูงขึ้นส่งผลกระทบต่ออย่างมากในภาคเกษตรกรรม (One31, 2022) สอดคล้องกับ Mendoza (2004) ที่พบว่า ต้นทุนการผลิตข้าวที่ใช้สารเคมีในประเทศฟิลิปปินส์สูงขึ้นจากปัจจัยการผลิตเคมีเกษตรซึ่งคิด

เป็นร้อยละ 83.20 โดยเป็นค่าปุ๋ยร้อยละ 65.00 และเป็นยาฆ่าแมลง ร้อยละ 18.20 ส่งผลให้รายได้สุทธิในการทำนาอินทรีย์สูงกว่าการทำ นาทั่วไปในระบบเคมี แม้ว่าผลผลิตข้าวอินทรีย์จะต่ำกว่าเล็กน้อยก็ตาม ในขณะที่ Natteechao et al. (2018) พบว่า เกษตรกรในจังหวัด พัทลุงตัดสินใจทำนาอินทรีย์เนื่องจากมีต้นทุนการผลิตที่ต่ำกว่าการทำ นาเคมี โดยสามารถลดต้นทุนการผลิตได้โดยเฉพาะค่าปุ๋ยเคมีได้

จากการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ข้างต้น ส่งผลให้แนวโน้มการทำ นาอินทรีย์เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งส่วนใหญ่จะอยู่ในรูปแบบการทำนา อินทรีย์ข้าวอินทรีย์ตามวิถีพื้นบ้าน ส่วนการการผลิตที่มีมาตรฐาน รับรองยังคงมีค่อนข้างน้อย สถานการณ์ที่สำคัญในการเข้าสู่การผลิต ข้าวอินทรีย์ของเกษตรกรในคาบสมุทรมหานคร ดังแสดงใน Figure 1

3. ปัจจัยเชิงสาเหตุในการเข้าสู่การผลิตข้าวอินทรีย์ที่ได้รับการรับรอง มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกร

จากการสัมภาษณ์กลุ่มเกษตรกรที่ทำนาอินทรีย์ในคาบสมุทรมห นครซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก ประกอบด้วย กลุ่มเกษตรกรที่ทำนา อินทรีย์ใน (1) อำเภอกระแสดินธุ์ (2) อำเภอสิงหนคร และ (3) อำเภอรณดิษฐ์ พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินโครงการของเกษตรกร มี ดังนี้

3.1 ปัจจัยเชิงสาเหตุในการผลิตข้าวอินทรีย์ที่เข้าสู่การรับรอง มาตรฐานเกษตรอินทรีย์

(1) ความมุ่งมั่นและตั้งใจอย่างแน่วแน่ของเกษตรกรใน การทำนาอินทรีย์: โดยเกษตรกรมีจุดประสงค์ต้องการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ ต้องการลดการใช้สารเคมี และลดต้นทุนการผลิต ข้าวอินทรีย์

(2) เกษตรกรต้องการยกระดับคุณภาพผลผลิต: เกษตรกร มีผลผลิตเกษตรอินทรีย์และจำหน่ายผลผลิตรวมทั้งผลิตภัณฑ์ข้าว อินทรีย์ ที่ยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐาน เมื่อมีนโยบายที่มุ่งเน้นการส่งเสริม การผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ ส่งเสริมการผลิตข้าวที่ได้มาตรฐาน เกษตรอินทรีย์ Organic Thailand ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เพื่อส่งเสริมการผลิตข้าวที่มีคุณภาพ มีความปลอดภัย และยังรักษาสิ่ง สภาพแวดล้อมอีกด้วย เกษตรกรจึงตัดสินใจเข้าร่วมโครงการดังกล่าว

(3) การส่งเสริมของภาครัฐ: ภาครัฐมีการมีการส่งเสริม การผลิตข้าวอินทรีย์โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมการข้าว กรม ส่งเสริมการเกษตร เป็นต้น

(4) การส่งเสริมและสนับสนุนของผู้นำในชุมชน: ผู้นำ ชุมชนนับว่ามีบทบาทเป็นอย่างมากในการรวบรวมสมาชิกที่ทำนา อินทรีย์ให้รวมกลุ่มเข้าร่วมการประเมินเพื่อขอรับรองมาตรฐานเกษตร อินทรีย์ Organic Thailand

(5) การสนับสนุนจากโครงการของภาครัฐ: ในการเข้าร่วม โครงการส่งเสริมผลิตข้าวอินทรีย์ของภาครัฐ เกษตรกรจะได้รับการเงิน อุดหนุนจากการเข้าร่วมโครงการ โดยเกษตรกรได้รับการสนับสนุน ภายใตโครงการส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์ มีดังนี้ (1) เกษตรกรได้เงิน อุดหนุนเพื่อชดเชยรายได้จากการผลิตข้าวระบบอินทรีย์ที่ทำให้ผลผลิต ลดลงในระยะเริ่มต้นของการผลิตระบบอินทรีย์โดยสนับสนุนเงิน อุดหนุนต่อเนื่อง 3 ปี ไม่เกินรายละ 15 ไร่ แบ่งออกเป็นแบ่งเป็น (1.1) เกษตรกรที่ผ่านการประเมินเตรียมความพร้อม (T1) ไร่ละ 2,000 บาท (1.2) เกษตรกรที่ผ่านการประเมินและปรับเปลี่ยน (T2) ไร่ละ 3,000 บาท และ (1.3) เกษตรกรที่ได้รับการรับรองมาตรฐานการผลิตข้าวอินทรีย์

Organic Thailand (T3) ไร่ละ 4,000 บาท (2) สนับสนุนเมล็ดพันธุ์ ข้าวอินทรีย์ไม่เกิน 15 ไร่ ต่อราย ซึ่งเมล็ดพันธุ์ข้าวอินทรีย์ผลิตโดย กรมการข้าวและให้การสนับสนุนเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการเพื่อผลิต ข้าวคุณภาพและผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวอินทรีย์เพื่อใช้ในปีต่อไป (3) ถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการผลิตการแปรรูปและการตลาดข้าวอินทรีย์ รวมทั้งการผลิตเมล็ดพันธุ์ดีโดยการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการหลักสูตร ระบบควบคุมภายใน (Internal Control System, ICS) เพื่อการผลิต ข้าวอินทรีย์ตามมาตรฐานข้าวอินทรีย์กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวอินทรีย์ระบบการบริหารจัดการผลผลิตการ วางแผนธุรกิจการแปรรูปบรรจุในระบบและการบริหารจัดการตลาด ข้าวอินทรีย์ปีละ 2 ครั้งต่อเนื่องเป็นระยะเวลา 3 ปี (4) ตรวจรับรอง มาตรฐานข้าวอินทรีย์แบบกลุ่มตามมาตรฐานข้าวอินทรีย์กระทรวง เกษตรและสหกรณ์มก 9,000 เล่มที่ 4 ปี 2563 ในปี 2 และปีที่ 3 ต่อเนื่อง 2 ปี (Rice Department, 2017)

3.2 ปัจจัยเชิงสาเหตุในการผลิตข้าวอินทรีย์ที่ไม่เข้าสู่การ รับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์

(1) ปัญหาความยุ่งยากในระบบการตรวจรับการประเมิน: ทั้งนี้เนื่องจากความหลากหลายในการผลิตข้าวอินทรีย์ในคาบสมุทรมห นครซึ่งมีความแตกต่างกันในแต่ละอำเภอ โดยกลุ่มเกษตรกรใน อำเภอสิงหนคร และอำเภอกระแสดินธุ์ส่วนใหญ่จะเป็นการทำนาปี เพียงปีละ 1 ครั้ง อาศัยน้ำจากแหล่งธรรมชาติ ส่วนการทำนาในอำเภอรณดิษฐ์ จะมีการทำทั้งนาปีและนาปรัง เนื่องจากอยู่ใกล้แหล่ง ชลประทาน ประกอบกับปฏิทินการเพาะปลูกในอำเภอรณดิษฐ์ จะมีความล่าช้ากว่าเกษตรกรที่ทำนาในอำเภอสิงหนคร และอำเภอกระแสดินธุ์ โดยการทำนาอินทรีย์ในอำเภอสิงหนคร และอำเภอกระแสดินธุ์ จะเริ่มฤดูกาลทำนาตั้งแต่เดือนกันยายน ในขณะที่การทำนาปีในอำเภอรณดิษฐ์จะเริ่มฤดูกาลทำนาในเดือนมกราคมของปีถัดไป ส่งผลให้ ระยะเวลาในการตรวจประเมินของเจ้าหน้าที่ไม่สอดคล้องกับผลผลิต ในแปลง ปัญหาหรือข้อจำกัดดังกล่าวทำให้เกษตรกรตัดสินใจผลิตและ จำหน่ายข้าวอินทรีย์โดยไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานการผลิตข้าวอินทรีย์ Organic Thailand รวมทั้งเกษตรกรได้มีการปรับเปลี่ยนการรับรอง มาตรฐานจากหน่วยงานภายนอกโดยเฉพาะการรับรองในระบบ PGS มากขึ้น เนื่องจากการรับรองในระบบดังกล่าว เกษตรกรสามารถได้รับการรับรองโดยใช้คณะกรรมการผู้ตรวจแปลง และมีการรับรองโดย สมาพันธ์เกษตรอินทรีย์ซึ่งอยู่ในพื้นที่ อีกทั้งเกษตรกรสามารถรับรอง รายเดียวเป็นรายบุคคลได้แตกต่างจากการรับรองในระบบมาตรฐาน การผลิตข้าวอินทรีย์ Organic Thailand ที่จะต้องผ่านเกณฑ์การ ประเมินโดยมุ่งเน้นการรับรองในระบบ กลุ่มเป็นหลักตลอดการ ดำเนินการของโครงการตั้งแต่ปี พ.ศ. 2560 ถึง ปี พ.ศ. 2564 โดยมิ การรับรองเกษตรกรรายเดียวได้ในปี พ.ศ. 2565 สอดคล้องกับ Bomgerm et al. (2019) ที่พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการขอรับรอง มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรที่อยู่ในระดับมาก ได้แก่ การ อำนวยความสะดวกจากเจ้าหน้าที่และความรู้ความสามารถของผู้ตรวจ ประเมินแปลงนา

(2) ปัญหาการได้รับเงินอุดหนุนเพื่อชดเชยรายได้ที่ทำ ให้ผลผลิตลดลงความล่าช้า: การปรับเปลี่ยนการทำนาของเกษตรกร จากการผลิตข้าวระบบเคมีมาเป็นระบบอินทรีย์ ในระยะเริ่มต้นของ การผลิตระบบอินทรีย์จะส่งผลให้เกษตรกรได้ผลผลิตข้าวลดลง ภาครัฐ

จึงมีการชดเชยรายได้ให้กับเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ โดยสนับสนุนเงินอุดหนุนต่อเนื่อง 3 ปี ไม่เกินรายละ 15 ไร่ แต่ปัญหาความล่าช้าในการได้รับเงินอุดหนุนส่งผลให้เกษตรกรเกิดความขัดแย้งและเกิดปัญหาภายในกลุ่ม รวมทั้งมีเกษตรกรบางรายตัดสินใจออกจากการรับรองในกลุ่มดังกล่าว เป็นไปในทิศทางเดียวกับกลุ่มชาวนาอื่น ๆ ที่เข้าร่วมโครงการ มีการทวงถามเงินชดเชยดังกล่าว (National News Bureau of Thailand, 2021b; Thansettakij, 2020) อย่างไรก็ตามผู้รับผิดชอบได้มีการเร่งดำเนินการแก้ปัญหาดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง (Rice Department, 2017)

(3) การเปลี่ยนแปลงกรรมสิทธิ์ที่นา: การจำหน่ายหรือการเปลี่ยนแปลงกรรมสิทธิ์ที่นาให้กับเจ้าของรายอื่น ส่งผลให้เกษตรกรจะต้องมีการลาออกหรือยกเลิกแปลงดังกล่าวที่เข้าร่วมโครงการ

(4) ปัญหาการขาดแคลนแรงงาน: เนื่องจากการทำนาระบบเกษตรอินทรีย์ต้องใช้ความประณีตประกอบกับแรงงานเกษตรกรส่วนใหญ่ที่ทำเกษตรอินทรีย์มีอายุค่อนข้างมากทำให้เกิดข้อจำกัดในการผลิตสอดคล้องกับ Tatitalapa et al. (2023) ที่รายงานว่าชาวนาขาดแคลนแรงงาน ทั้งด้านเวลาและจำนวนแรงงาน หากเน้นอินทรีย์ทำให้ได้ผลผลิตที่ต่ำ ประกอบกับการขาดแคลนเงินทุนทำให้ชาวนาตัดสินใจใช้สารเคมี ในขณะที่ Chaiubon et al. (2020) ที่พบว่า ปัญหาด้านแรงงานเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการปลูกแบบข้าวอินทรีย์ในระดับมาก

(5) ปัญหาการตลาด: การตลาดยังคงเป็นปัญหาที่สำคัญของเกษตรกรในคาบสมุทรสหิงพระ โดยเฉพาะการจัดจำหน่ายผลผลิต ขาดแหล่งรวบรวมหรือรับซื้อผลผลิตข้าวอินทรีย์ เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่จำหน่ายข้าวเปลือกให้กับโรงสีข้าวทั่วไป ไม่ใช่โรงสีที่เฉพาะหรือกลุ่มผู้แปรรูปข้าวอินทรีย์จึงได้รับราคาเท่ากับข้าวทั่วไป ทำให้เกษตรกรมีความรู้สึกในการจำหน่ายข้าวอินทรีย์ไม่แตกต่างกับการจำหน่ายข้าวโดยทั่วไป มีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่จะจำหน่ายผลผลิตข้าวอินทรีย์ให้กับกลุ่มผู้แปรรูปข้าวอินทรีย์หรือจำหน่ายข้าวสารอินทรีย์ ซึ่งจะได้ราคาสูงกว่าการจำหน่ายให้กับโรงสีโดยทั่วไปตามที่ตกลงกัน เฉลี่ยประมาณ 2 - 3 บาทต่อกิโลกรัม แต่หากจำหน่ายข้าวสารอินทรีย์จะได้ราคาสูงกว่าข้าวปกติประมาณ 20 บาทต่อกิโลกรัม สอดคล้องกับ Phitthayaphinant & Tongkaemkaew (2018) พบว่า ราคาจำหน่ายข้าวอินทรีย์สูงกว่าข้าวเคมี ทั้งนี้ข้าวอินทรีย์ที่ปลูกในคาบสมุทรสหิงพระส่วนใหญ่เป็นการจำหน่ายให้กับผู้บริโภคชั้นสุดท้าย เน้นบริโภคในครัวเรือน ตัวเกษตรกรเองนับเป็นเครื่องหมายในการการันตีหรือการรับรองการผลิตแบบอินทรีย์ได้ เนื่องจากมีการผลิตและซื้อขายกันมาอย่างยาวนาน เกษตรกรจึงยังไม่เล็งเห็นความจำเป็นในการขอรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์นั่นเอง

สรุปผลการวิจัย

การทำนาอินทรีย์ที่ได้รับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ (Organic Thailand) ในคาบสมุทรสหิงพระ มีปริมาณน้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับพื้นที่การผลิตข้าวทั้งหมด แม้ว่าการทำเกษตรอินทรีย์ในพื้นที่ที่มีการเริ่มต้นผลิตอย่างจริงจังมายาวนาน ตั้งแต่ ปี พ.ศ.2557 โดยปี พ.ศ. 2560 นับเป็นปีแห่งการยกระดับการผลิตข้าวอินทรีย์ที่ได้รับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์มีจำนวนเกษตรกรและพื้นที่ในการผลิตเพิ่มขึ้นจำนวนมากเนื่องจากมีโครงการของภาครัฐสนับสนุน แต่เมื่อสิ้นสุดโครงการซึ่งมีระยะเวลา 3 ปี ในปีการเพาะปลูก พ.ศ. 2563/2564 การทำนาอินทรีย์ที่ได้รับรองมาตรฐาน Organic Thailand มีแนวโน้มลดลง เกษตรกร

มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการรับรองมาตรฐานการผลิตเกษตรอินทรีย์รูปแบบอื่นที่มีความสะดวกมากกว่า เช่น การรับรองในระบบ PGS และมุ่งเน้นการผลิตที่ไม่ต้องการเข้าสู่การรับรองมาตรฐานมากขึ้น โดยแรงจูงใจในการปลูกข้าวอินทรีย์ประกอบด้วย นโยบายการส่งเสริมของภาครัฐและภาคเอกชน สภาพแวดล้อม ราคาพืชทดแทน และ ราคาปัจจัยการผลิต ปัจจัยเชิงสาเหตุในการเข้าสู่การผลิตข้าวอินทรีย์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกร ได้แก่ ปัจจัยด้านความมุ่งมั่นและตั้งใจของเกษตรกร การส่งเสริมของภาครัฐ ผู้นำชุมชน และการสนับสนุนจากโครงการของภาครัฐ ในขณะที่ปัจจัยเชิงสาเหตุในการผลิตข้าวอินทรีย์ที่ไม่เข้าสู่การรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกร ได้แก่ ปัจจัยด้านความยุ่งยากในระบบการตรวจรับการประเมิน ความล่าช้าในการได้รับเงินอุดหนุน การเปลี่ยนแปลงกรรมสิทธิ์ที่นา การขาดแคลนแรงงาน และการจัดจำหน่ายผลผลิต ซึ่งในการจัดจำหน่ายผลผลิตนั้นส่วนใหญ่เป็นการจำหน่ายให้กับผู้บริโภคชั้นสุดท้าย เน้นบริโภคในครัวเรือน ตัวเกษตรกรเองนับเป็นเครื่องหมายในการการันตีหรือการรับรองการผลิตแบบอินทรีย์ได้เนื่องจากมีการผลิตและซื้อขายกันมาอย่างยาวนาน เกษตรกรจึงยังไม่เล็งเห็นความจำเป็นในการขอรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์นั่นเอง ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมการข้าว สำนักงานพาณิชย์จังหวัด หรือผู้ดูแลแหล่งจำหน่ายในตลาดท้องถิ่น ต้องร่วมมือกันและสร้างความแตกต่างด้านราคาระหว่างข้าวอินทรีย์ที่ได้รับรองมาตรฐานอินทรีย์กับข้าวอินทรีย์ที่ไม่ได้รับรองมาตรฐาน และข้าวเคมี เพื่อจูงใจเกษตรกร รวมทั้งต้องให้ความสะดวกในการขอรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ รวมทั้งการพัฒนาช่องทางการจัดจำหน่าย การยกระดับคุณภาพของผลผลิตในการแปรรูปเพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ข้าวสารอินทรีย์คุณภาพดี เพื่อรองรับผลผลิตจากเกษตรกรทำนาอินทรีย์ในคาบสมุทรสหิงพระ หากมีการทำให้เกษตรกรเล็งเห็นคุณค่าและความสำคัญของการขอรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์จะส่งผลให้แนวโน้มการผลิตข้าวอินทรีย์ในคาบสมุทรสหิงพระเพิ่มมากขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยครั้งนี้ขอขอบคุณข้อมูลข้อมูลวิทยุกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์จังหวัดสงขลา ปี พ.ศ. 2565 จากศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวปัตตานี กรมการข้าว กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และข้อมูลทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ ปีการเพาะปลูก พ.ศ. 2562/2563 - ปีการเพาะปลูก พ.ศ. 2564/2565 จากกองตรวจสอบรับรองมาตรฐานข้าวและผลิตภัณฑ์ ขอบคุณตัวแทนกลุ่มเกษตรกรที่ทำนาอินทรีย์ในคาบสมุทรสหิงพระ และเจ้าหน้าที่และนักวิชาการที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่ให้ข้อมูลและอำนวยความสะดวกเป็นอย่างดี ขอขอบคุณการสนับสนุนที่ดีจากคณะทรัพยากรธรรมชาติ และขอบคุณทุนรัฐบาลทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่จัดสรรให้กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ตามความต้องการของกระทรวง กรม หรือหน่วยงานของรัฐ เพื่อศึกษาวิจัยภายในประเทศประจำปี 2565 (ทุนพัฒนาบุคลากรภาครัฐ) ที่สนับสนุนงบประมาณการศึกษาในครั้งนี้

Table 1 Situation of rice production in the Sathing Phra Peninsula, Songkhla Province

Area	Major rice (Year 2022/23)			Organic rice (Year 2022/23)		
	Farmer's household	Plots	Rai	Farmers	Plots	Rai
Sathing Phra Peninsula (Percentage)	7,072.00	15,531.00	75,329.48	37.00	55.00 (0.35)	232.00 (0.31)
Krasaesin district (Percentage)	756.00	1,569.00	6,920.12	14.00	15.00 (0.96)	98.00 (1.42)
Singhanakhon district (Percentage)	1,970.00	4,677.00	16,251.71	21.00	31.00 (0.66)	94.00 (0.58)
Ranot district (Percentage)	2,490.00	5,477.00	39,990.38	2.00	9.00 (0.16)	40.00 (0.10)
Sathing Phra District (Percentage)	1,856.00	3,808.00	12,167.27	0.00 (0.00)	0.00 (0.00)	0.00 (0.00)

Table 2 Organic rice production in Songkhla Province under the sustainable agriculture development program 2022

No.	District	Certification period	Certification	Farmers	Plots	Rai	Average rice field per person (Rai)
1	Krasaesin (Percentage)	T3	Group	14.00 (37.84)	15.00 (27.27)	98.00 (42.24)	7.00
2	Singhanakhon (Percentage)	T3	Group	21.00 (56.76)	31.00 (56.36)	94.00 (40.52)	4.50
3	Ranot (Percentage)	T3	Individual	2.00 (5.41)	9.00 (16.36)	40.00 (17.24)	20.00
Total (Percentage)				37.00 (100.00)	55.00 (100.00)	232.00 (100.00)	6.30 (S.D. = 8.33)

T3 is the organic certification period.

Timeline of the history of organic rice production in the Sathing Phra Peninsula, Songkhla Province

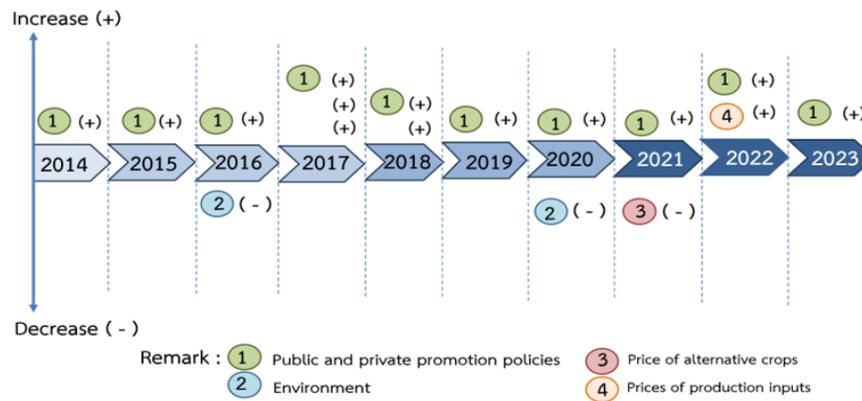

Figure 1 Timeline of the history of organic rice production in the Sathing Phra Peninsula, Songkhla Province.

References

- Badgley, C., Moghtader, J., Quintero, E., Zakem, E., Chappell, M. J., Avilés-Vázquez, K., Samulon, A., & Perfecto, I. (2007). Organic agriculture and the global food supply. *Renewable Agriculture and Food Systems*, 22(2), 86-108. doi: 10.1017/S1742170507001640.
- Borngern, D., Chaipiboon, S., Satienperakul, K., & Chulaphan, W. (2019). Accessing certified organic rice production of farmers in Chiang Mai Province. *Journal of Modern Management Science*, 12(2), 185-200. doi: 10.14456/jmms.2019.20 (in Thai)
- Chaiubon, A., Wiseansat, A., & Pensuk, V. (2020). Factors influencing on decision making of organic, good agricultural practice or chemical rice cultivation for farmers in Ban Nong-Sok-Dao subdistrict, Nunsung district, Udon Thani Province. *Udon Thani Rajabhat University Journal of Sciences and Technology*, 8(2), 201-215. (in Thai)
- Chouichom, S., & Yamao, M., (2010). Comparing opinions and attitudes of organic and non-organic farmers towards organic rice farming system in North-eastern Thailand. *Journal of Organic Systems*, 5(1), 25-35.
- Department of Internal Trad (2021). *The price of palm seedlings is skyrocketing. There is a shortage. Millions of rai of rice fields are being sold and people are flocking to plant them.* Accessed August 20, 2023. Retrieved from <https://palm.dit.go.th/NewsDetail.aspx?id=154>. (in Thai)
- Greenet. (2018). *Thai organic farmers confederation PGS joins hands with the ministry of agriculture to move PGS.* Accessed August 13, 2023. Retrieved from <https://shorturl.asia/iVpm0>. (in Thai)
- Integrated Provincial Administration Committee, Songkhla Province. (2019). *Songkhla provincial development plan 2018-2022, revised edition 2021.* Accessed June 19, 2023. Retrieved from https://www.songkhla.go.th/files/com_news_develop_plan/2020-07_1a959e630a5165d.pdf. (in Thai)
- Mendoza, T. C. (2004). Evaluating the benefits of organic farming in rice agroecosystems in the Philippines. *Journal of Sustainable Agriculture*, 24(2), 93-115. doi: 10.1300/J064v24n02_09
- MGR online. (2014). "Agriculture Songkhla" mobilizes officers to learn fertilizer technology to reduce rice production costs. Accessed August 20, 2023. Retrieved from <https://mgronline.com/south/detail/9570000019744?fbclid=IwAR3PZbimvuVHXEsIbs1zIqV6UkRKZuDSZpMt-la4t4YJtZI56VPJzjPnwU>. (in Thai)
- Naewna. (2015). *Opening the results of the study of 'Ranot' rice zoning, ONESQA 9 found suitable area of 170,000 rai.* Accessed August 20, 2023. Retrieved from <https://www.naewna.com/local/182557>. (in Thai)
- National News Bureau of Thailand. (2020). *Songkhla Province is ready to deal with the drought situation in the Sathing Phra Peninsula area from the shortage of water for consumption and water for agriculture.* Accessed August 13, 2023. Retrieved from <https://thainews.prd.go.th/th/news/detail/TCATG200114194008844?fbclid=IwAR1nNf3Pm6-5W-Nz6gAqHbVuCPYHwZTnXprd7OtV3BbLlgVH5oMAHbp0yJk>. (in Thai)
- National News Bureau of Thailand. (2021a). *Certifying organic agricultural plots with participatory standards SDGs PGS.* Accessed August 13, 2023. Retrieved from <https://thainews.prd.go.th/th/news/detail/TCATG211020181803058>. (in Thai)
- National News Bureau of Thailand. (2021b). *The ministry of agriculture and cooperatives is accelerating the payment of subsidies to farmers who produce organic rice who have not yet received the money by September.* Accessed May 20, 2023. Retrieved from <https://thainews.prd.go.th/th/news/detail/TCATG210917153937281>. (in Thai)
- National Organic Agriculture Development Board. (2022). *Organic agriculture action plan 2023-2027.* (pp. 1-9). Bangkok: Ministry of Agriculture and Cooperatives Office of Agricultural Economics. (in Thai)
- Natteechao, T., Sriboonruang, P., & Rangsihaht, S. (2018). Decision on Sang Yod organic rice production of farmers in Phatthalung Province. *Agricultural Science Journal*, 49(2), 168-178. (in Thai)
- Nstda. (2020). *NSTDA/NSTDA supports 'strengthening Songkhla farmers' with 'science'.* Accessed August 20, 2023. Retrieved from <https://www.nstda.or.th/agritec/rice-south/> (in Thai)
- Office of Agricultural Economics. (2023). *NESDB reveals that Thailand currently has 1.403 million rai of organic farming areas, worth 9 billion baht, ready to enter the organic farming center area at the end of the island, the first organic farming center in Thailand.* Accessed August 9, 2023. Retrieved from <https://shorturl.asia/U9zLx>. (in Thai)

- Office of Agricultural Economics. (2019). *OAE responded to the organic farming policy. speed up the plan increase area to 1.3 million rai as target in 2022*. Accessed August 15, 2023. Retrieved from <https://shorturl.asia/HD3Se>. (in Thai)
- Office of Agricultural Economics. (2017). *Office of agricultural economics 9 sticking to the flooded areas of Sathing Phra Peninsula, affected 23 percent of the rice area was damaged*. Accessed August 13, 2023. Retrieved from <https://shorturl.asia/AZlBI> (in Thai)
- Office of Agricultural Economics. (2008). *Agricultural statistics of Thailand 2007*. Accessed May 1, 2023. Retrieved from <https://www.oae.go.th/assets/portals/1/files/ebook/yearbook50.pdf> (in Thai)
- Office of the Permanent Secretary for Interior. (2022). *Organic agriculture action plan 2023-2027*. Accessed August 9, 2023. Retrieved from <https://www.mhesi.go.th/index.php/all-media/book/8857-2566-2570.html>. (in Thai)
- Office of The Permanent Secretary for Ministry of Agricultural and Cooperatives. (2022). *Basic information on important agricultural products of Songkhla Province: rice under the driving force of the BCG model in agriculture, Songkhla Province, year 2022*. Accessed October 5, 2023. from <https://www.opsmoac.go.th/songkhla-dwl-files-441291791960>. (in Thai)
- One31. (2022). *Farmers lament the high cost of fertilizer in opposition to the falling rice prices, ask the government to help solve the problem*. Accessed August 15, 2023. Retrieved from <https://shorturl.asia/WcOoL>. (in Thai)
- Phitthayaphinant, P., & Tongkaemkaew, U. (2018). From chemical paddy fields to organic paddy fields on a self-sufficient path: lessons learned from the traditional crowing area for Sangyod rice in Phatthalung Province. *Journal of Community Development Research (Humanities and Social Sciences)*, 11(4), 64-74 (in Thai)
- Prachachat. (2020). *Drought caused 70% of rice fields to collapse, pushing up rice prices every day*. Accessed August 15, 2023. Retrieved from <https://www.prachachat.net/local-economy/news-440688>. (in Thai)
- Prince of Songkla University. (2018). *President's report Prince of Songkla University June 2012 – May 2018*. Accessed August 9, 2023. Retrieved from <https://shorturl.asia/vEh9w>. (in Thai)
- Rice Department. (2017). *Guidelines for the implementation of the organic rice production promotion project in 2017*. Accessed August 15, 2023. Retrieved from http://123.242.173.131/pathumthani_news/attach_file/img229.pdf (in Thai)
- Rice Family Thailand. (n.d.). *Organic rice*. Accessed August 9, 2023. Retrieved from <https://www.thairicedb.com/rice.php?cid=3&fbclid=IwAR0JV07roeJCqguNuHa1LRFVtpwuiWopK98Q5fHmtrKopyddDtYPeKt42Ss> (in Thai)
- Sae-ui, S. (2017). *Guidelines for the management of agricultural zones for important agricultural products, zoning: rice, Ranot district, Songkhla Province*. Bangkok, Thailand: Office of Agricultural Economics. (in Thai)
- Saraban Songkhla. (2015). *Songkhla governor opens knowledge transfer day event to start the production season of 2015 on reducing the cost of rice production*. Accessed August 9, 2023. Retrieved from <https://www.songkhla.go.th/news/detail/3004>. (in Thai)
- Shea, K., Possingham, H. P., Murdoch, W. W., & Roush, R. (2002). Active adaptive management in insect pest and weed control: intervention with a plan for learning. *Ecological Applications*, 12 (3), 927-936. doi: 10.1890/1051-0761(2002)012[0927:AAMIIP]2.0.CO;2
- Songkhla Provincial Agricultural Extension Office. (2020). *Land use information*. Accessed June 19, 2023. Retrieved from <http://www.songkhla.doae.go.th/?p=8032>. (in Thai)
- Tatitalapa, D., Kaewtaphan, P., & Rattanasempong, M. (2023). Creating a prototype of the organic farmer leadership council with the participation of farmers in Bueng Ka Sam sub-district, Nong Suea district, Pathum Thani Province. *The Journal of Research and Academics*, 6(6), 283-300. (in Thai)
- Thailand Development Research Institute. (2010). *Project to study guidelines for supply chain and logistics management of agricultural products*. Accessed May 20, 2023. Retrieved from <https://tdri.or.th/wpcontent/uploads/2012/09/a148.pdf>. (in Thai)
- Thansettakij. (2020). *Ask for a million rai of organic rice subsidies*. Accessed May 20, 2023. Retrieved from <https://www.thansettakij.com/business/422410>. (in Thai)

Research article

Accessing certified organic rice production of farmers in the Sathing Phra Peninsula, Songkhla Province

Priyakorn Bunsong^{1*} Pilaiwan Prapruit² and Sarunyoo Kanchanasuwan³

¹ *Tropical Agricultural Resource Management Program, Resource Management Agricultural Innovation and Management Division, Faculty of Natural Resources, Prince of Songkla University, Hat Yai Campus, Hat Yai District, Songkhla Province, 90110 Thailand*

² *Agricultural Innovation and Management Division, Faculty of Natural Resources, Prince of Songkla University, Hat Yai Campus, Hat Yai District, Songkhla Province, 90110 Thailand*

³ *Business Administration Department, Faculty of Management Sciences, Prince of Songkla University Hat Yai District, Songkhla Province, 90112 Thailand*

ARTICLE INFO

Article history

Received: 27 November 2023

Revised: 9 January 2024

Accepted: 26 January 2024

Online published: 4 April 2024

Keyword

Organic rice

Accreditation

Organic Agriculture Standards

Sathing Phra Peninsula

ABSTRACT

This study aims to: (1) explore the context and current situation in rice production, (2) investigate motivations for entering organic rice production, and (3) identify causal factors for entering organic rice production, specifically the certification of organic farming standards for farmers in the Sathing Phra Peninsula, Songkhla Province. This research adopts a qualitative approach, utilizing relevant secondary data collected by government and private agencies, as well as primary data obtained from a group of 37 organic farming farmers and 3 officials and academics, totaling 40 participants. The data collection methods include in-depth interviews combined with observation. Simple statistics are used to analyze the information obtained. The study's findings reveal that there is certified organic rice production, meeting the Organic Thailand standards, accounting for approximately 1 percent of the total rice field area. This certification is typically in the organic certification phase (T3). Incentives for entering organic rice production include (1) government and private sector promotion policies, (2) environmental concerns, (3) replacement of plant prices, and (4) prices of production factors. Causal factors for entry into certified production include (1) farmers' determination and commitment, (2) government promotion, (3) community leaders' influence, and (4) support from government projects. Factors causing non-accreditation include (1) difficulties in the assessment system, (2) delays in subsidies, (3) changes in ownership, (4) labor shortages, and (5) product distribution issues. Addressing these problems and emphasizing the value and importance of obtaining organic agricultural certification will likely lead to an increase in the trend of organic rice production in the Sathing Phra Peninsula, Songkhla Province.

*Corresponding author

E-mail address: priyakorn_bs@hotmail.com (P. Bunsong)

Online print: 4 April 2024 Copyright © 2024. This is an open access article, production, and hosting by Faculty of Agricultural Technology, Rajabhat Maha Sarakham University. <https://doi.org/10.14456/paj.2024.7>